

Att verka demokratiskt

Redovisning av hur MUCF granskar och följer
upp demokrativillkoren för statsbidrag

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

Att verka demokratiskt

Redovisning av hur MUCF granskar och
följer upp demokrativillkoren för statsbidrag

Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) handlägger statsbidrag till civilsamhällets organisationer för olika ändamål. I prövningen av om en sökande organisation uppfyller de villkor som står i bidragsförordningarna för att beviljas bidrag ingår kontroll av att organisationen har en demokratisk uppbyggnad och i sin verksamhet respekterar demokratins idéer.

Att verka demokratiskt innehåller en redovisning av hur myndigheten i bidragshandläggningen prövar och följer upp villkor om demokratisk uppbyggnad och respekt för demokratins idéer. Här redovisas även de åtgärder som har vidtagits under det senaste året i syfte att öka kvaliteten i bidragsgivningen.

I enlighet med regleringsbrevet för 2017 redogör vi också för de behov av att utveckla prövningen och kontrollen av demokrativillkoren som finns i samband med bidragsgivning och lämnar förslag på åtgärder.

I arbetet har Lena Hallberg varit projektledare, handläggarna Moa Vallenholm och Daniel Sjöström har deltagit i projektgruppen. Handläggare Sara de Haas har sammanställt synpunkterna från samrådsgruppen som har bestått av företrädare för ett antal av civilsamhällets organisationer. I ärendets slutliga beredning har även avdelningschefen Lotta Persson och verksamhetsansvarig Marina Tjelvling deltagit.

Lena Nyberg, generaldirektör,
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Förord	2
Innehåll	3
Sammanfattning	5
Inledning	7
Disposition	7
Uppdrag och genomförande	8
Regelverk och tillämpning	9
Regelverken	10
Demokratiprövningen	11
Demokratisk uppbyggnad	11
Demokratins idéer – tidigare hållning	12
Demokratins idéer – nuvarande hållning	12
Myndighetens granskning inför beslut för de olika bidragsformerna	14
Rutiner och stöd	14
Prövningen inför beslut	14
Myndighetens granskning efter beslut	16
Utökad granskning – ärende om återbetalning	17
Civilsamhällets synpunkter	19
Civilsamhällets synpunkter och förslag	19
Åtgärder framåt	21
Vad har MUCF gjort och vad återstår?	22
Sammanfattning av redan genomförda förändringar i handläggningen	23
Slutsats	24
Referenser	25
Bilaga 1: Diskussionsfrågor	26
Bilaga 2: Rutin för hantering av oegentligheter och särskild granskning	27
Vad ska vi utreda?	27
Hur granskningen går till	28

Sammanfattning

I regleringsbrevet för 2017 har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten i bidragshandläggningen prövar och följer upp villkor om demokratisk uppbyggnad och respekt för demokratins idéer. MUCF ska i redovisningen också bedöma om det finns behov av att utveckla prövningen och kontrollen och vid behov föreslå åtgärder. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 september 2017.

Myndigheten bedömer att den granskning och kontroll av sökande organisationer, och om de lever upp till demokrativillkoren, som myndigheten utför i dag har genomförts utifrån de resurser som myndigheten har haft till sitt förfogande. Myndigheten har dock identifierat behov av att vidareutveckla delar av den kontroll och prövning som genomförs. Det gäller dels inför beslut, dels för att bedriva ett mer aktivt arbete med att följa upp pågående verksamheter när en organisation beviljats bidrag. Myndigheten behöver också lägga ett större ansvar på sökande organisationer för att visa att den verksamhet som bedrivs faktiskt uppfyller demokrativillkoren i de olika förordningar som styr bidragsgivningen. Arbetet behöver också bedrivas i en ständig förändringsprocess.

Bland de utmaningar som har identifierats i myndighetens bidragshandläggning framgår vissa brister som rör tydligheten. Det handlar dels om hur MUCF faktiskt prövar demokrativillkoren, dels om vad som ska ligga till grund för bedömningen. Det gäller både internt på myndigheten, där en ökad samsyn behöver utvecklas ytterligare, och externt för att de bidragssökande organisationerna ska förstå vad som krävs för att beviljas statsbidrag. För att genomföra de förslag som lämnas i redovisningen kommer det att behövas utökade ekonomiska resurser. Om mer tid ska ägnas åt kontroll och utveckling behöver framför allt de personella resurserna ses över och förstärkas. En utmaning är också de skillnader som finns i bidragsförordningarna – att demokratins idéer uttrycks på olika sätt i de olika förordningarna.

I det samråd med det civila samhällets organisationer som MUCF har samlat för att få ta del av deras synpunkter och erfarenheter framkommer att det finns ett behov av att få en ökad tydlighet och en bättre dialog före, under och efter bidragsprocessen. Det framförs också en oro för att ökade kontroller resulterar i ett merarbete som många organisationer har svårt att klara av utifrån befintliga personella och ekonomiska resurser. Myndigheten behöver därför ta hänsyn till balansen mellan en ökad kontroll och den administrativa bördan för sökande organisationer så att både ändamålen med de olika bidragen och rättssäkerheten kan upprätthållas och därmed förtroendet för den statliga bidragsgivningen.

Inledning

I regleringsbrevet för 2017¹ har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten i bidragshandläggningen prövar och följer upp villkor om demokratisk uppbyggnad och respekt för demokratins idéer.

”Myndigheten ska lämna en redovisning av vilka omständigheter myndigheten fäster vikt vid och vilken prövning som görs för att bedöma om organisationer uppfyller i förordning ställda villkor om demokratisk uppbyggnad och respekt för demokratins idéer inför myndighetens beslut i fråga om bidrag. Av redovisningen ska även framgå vilken kontroll och uppföljning av organisationernas verksamhet myndigheten genomför efter beslut om utbetalning av bidrag för att bedöma om grund för återkrav kan föreligga. Där det är relevant bör också civilsamhällets organisationers perspektiv inhämtas. Myndigheten ska också göra en bedömning av behovet av utveckling av verksamheten när det gäller prövning och kontroll av demokrativillkor i samband med bidragsgivning samt redovisa eventuella åtgärder som myndigheten avser att vidta med anledning av sin bedömning.”

MUCF ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 september 2017.

Disposition

Vi inleder redovisningen med en beskrivning av uppdraget och hur myndigheten avser att arbeta med det. Därefter redovisas hur villkoren formuleras i regelverken och hur MUCF har tillämpat dessa under tidigare år. MUCF beskriver också hur myndigheten prövar och tillämpar demokrativillkoren under handläggningsprocessen, det vill säga från ansökan och till dess en organisation redovisar bidraget. Redovisningen innehåller även en beskrivning av hur myndigheten prövar och tillämpar demokrativillkoren vid utökade granskningar vid misstanke om eventuella brister eller oegentligheter.

Avslutningsvis redovisas vilka åtgärder myndigheten redan vidtagit, hur myndigheten har för avsikt att arbeta vidare med frågan, vilka utvecklingsbehov myndigheten har identifierat samt vilka åtgärder myndigheten bedömer som nödvändiga att vidtas framåt.

---

¹ Regeringsbeslut den 20 december 2016, (U2016/05227/UF, U2016/05429/UF (delvis), U2016/05627/UF) Sid. 7 punkt 3 under rubriken *Demokrati*

Uppdrag och genomförande

Uppdraget har planerats i projektgruppen som har bestått av en projektledare samt ytterligare två medarbetare på MUCF.

Under uppdraget har myndigheten genomfört samråd med civilsamhällets organisationer som har delat med sig av sina synpunkter och erfarenheter.

Myndigheten har under uppdraget lagt tyngdpunkten på att redovisa hur myndigheten inför beslut prövar villkoren om att organisationen har en demokratisk uppbyggnad och i sin verksamhet respekterar demokratins idéer, vilket också gäller de förslag på utveckling som lämnas avslutningsvis.

Regelverk och tillämpning

MUCF handlägger fyra organisationsbidrag och sju projektbidrag där det i de förordningar som reglerar bidragen finns krav på att organisationerna ska ha en demokratisk uppbyggnad och bedriva verksamhet som inte strider mot demokratins idéer (sex av förordningarna), alternativt i sin verksamhet respektera demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering (fem av förordningarna).

Myndigheten handlägger också ett verksamhetsbidrag som regleras i förordningen (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering. I förordningen regleras demokrativillkoren inte alls, men myndigheten tillämpar demokrativillkoren även för detta bidrag då det tolkas in i syftet med bidraget. Bidraget är ett verksamhetsbidrag. Stöd får lämnas till verksamheter som syftar till att förebygga och motverka diskriminering. Den tillämpningen överensstämmer också med den inställning som framförs i propositionen *En politik för det civila samhället* (2009/10:55)². Det finns även stöd för den tillämpningen i förslaget till en ny förordning för statligt stöd till antidiskrimineringsverksamhet i utredningen *Bättre skydd mot diskriminering* (SOU 2016:87)³.

Förordningarna anger ramarna för vilka ändamål och villkor som ska vara uppfyllda inom respektive stödform. MUCF tillämpar liknande förordningar på liknande sätt men det finns skillnader i formuleringarna för demokrativillkoren (organisationerna ska bedriva en verksamhet som *inte strider mot demokratins idéer* alternativt *i sin verksamhet respektera demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering*). Skillnaderna kan bero på att förordningarna har tillkommit vid olika tidpunkter och att de har utarbetats på olika departement inom regeringskansliet. Detta medför tillämpningssvårigheter för MUCF.

Myndigheten har tidigare uppmärksammat regeringen på behov av en översyn av förordningarna och ett förtydligande av villkoren för en mer rättssäker och enhetlig tillämpning. Bland annat har myndigheten i rapporten *Orden, praktiken och verkligheten* (MUCF 2012) i kapitel 6 särskilt efterfrågat en tydligare skrivning av villkoret om demokratins idéer. MUCF lämnade även i samma rapport förslag⁴ på förbättringar och förtydliganden som skulle kunna skapa en mer rättssäker och enhetlig tillämpning och bedömning, inte bara på myndigheten utan även för andra bidragsgivande myndigheter.

MUCF bedömer att de behov som myndigheten framförde i rapporten från 2012 i huvudsak finns kvar. I detta uppdrag har MUCF dock fokuserat på det egna utvecklingsarbetet för tillämpning och bedömning av demokrativillkoren.

---

² S. 155–158.

³ S. 67.

⁴ S. 9.

Regelverken

Följande förordningar reglerar statsbidragen som innehåller demokrativillkoren enligt ovan

- **Förordning (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering**

Förordningen reglerar dels ett organisationsbidrag till kvinnoorganisationer, dels ett projektbidrag för kvinnoorganisationer och stiftelser.

- **Förordning (2006:390) om statsbidrag till jämställdhetsprojekt**

Förordningen reglerar ett projektbidrag till organisationer och stiftelser för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

- **Förordning (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans**

Förordningen reglerar ett projektbidrag till organisationer och stiftelser för att förebygga och motverka rasism och liknande former av intolerans.

- **Förordning (2008:63) om statsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund**

Förordningen reglerar ett organisationsbidrag till etniska organisationer.

- **Förordning (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck**

Förordningen reglerar ett organisationsbidrag till hbtq-organisationer.

- **Förordning (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer**

Förordningen reglerar ett organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer och ett projektbidrag till ungas organisering.

- **Förordning (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin**

Förordningen reglerar ett projektbidrag till organisationer och stiftelser för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

- **Förordning (2015:565) om statsbidrag till verksamhet för demokratisk delaktighet genom lokala resurscenter**

Förordningen reglerar bidrag till projekt som vill upprätta lokala resurscenter i stadsdelar och bostadsområden som kännetecknas av lågt valdeltagande och svag demokratisk delaktighet.

- **Förordning (2016:840) om statsbidrag till hälsofrämjande insatser riktade till romer**

Förordningen reglerar bidrag till projekt som främjar romers hälsa och ge civilsamhället i allmänhet och romska organisationer i synnerhet förutsättningar att arbeta med hälsofrämjande insatser riktade mot romer.

Förordning som inte har demokrativillkor med där MUCF tillämpar dessa

- **Förordning (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering**

Förordningen reglerar ett verksamhetsbidrag till organisationer och stiftelser för att förebygga och motverka diskriminering.

Demokratiprövningen

MUCF ska enligt uppdraget redovisa vilka omständigheter myndigheten fäster vikt vid och vilken prövning som görs för att bedöma om organisationer uppfyller i förordning ställda villkor om demokratisk uppbyggnad och respekt för demokratins idéer.

MUCF ser tillämpningen av demokrativillkoren som två olika delar, dels en prövning av en organisations demokratiska uppbyggnad, dels att en organisation i sin verksamhet ska respektera demokratins idéer. Denna prövning är densamma för både organisations- och projektbidrag. De olika delarna prövas separat och som olika delar eftersom de inte nödvändigtvis hänger ihop – exempelvis kan en öppet rasistisk organisation vara demokratiskt uppbyggd.

Demokratisk uppbyggnad

MUCF prövar demokratisk uppbyggnad för ideella föreningar, men bedömer att det inte kan prövas för de andra associationsformer som kan söka bidragen (exempelvis stiftelser eller kommuner). I prövningen fokuserar myndigheten på underlag som exempelvis stadgar, protokoll och verksamhetsberättelser. Det ska i exempelvis den sökande organisationens stadgar framgå att organisationen bland annat har reglerat respekt för majoritetsbeslut, att varje enskild medlem har rösträtt, antingen direkt eller via ombud, att det finns en vald styrelse och revisor samt att medlemskapet är öppet och frivilligt. Förutom villkor i förordningen utgår myndigheten i sin prövning också från god föreningsledning.

MUCF ser att det finns ett behov att till de sökande organisationerna än mer förtydliga och kommunicera vilka krav som ställs i regelverken i fråga om demokratisk uppbyggnad. Med bättre kommunikation får myndigheten fler kompletta ansökningar som i sin tur ger en mer effektiv process.

Myndigheten bedömer inte att prövningen av villkoret om att ha en demokratisk uppbyggnad i nuläget är problematiskt eller innebär svårigheter att tillämpa.

Demokratins idéer – tidigare hållning

Prövningen om en sökande organisation uppfyller villkoret om att i sin verksamhet respektera demokratins idéer är mer komplicerad än prövningen om demokratisk uppbyggnad. MUCF tillämpade under många år demokratikriteriet i en vidare bemärkelse, där så länge en organisation höll sig inom vad som får uttryckas i Sverige, med hänsyn till grundlagsskyddade rättigheter eller annan lagstiftning, var verksamheten förenlig med demokratins idéer. Granskningen vid ansökan om bidrag av demokratifrågan var också avgränsad till vad organisationer uttryckte i beslutade (policy)dokument. Så länge organisationen inte uttryckte något som stred mot gällande lagstiftning eller rättfärdigade eller uppmanade till våld eller andra olagliga handlingar, agerade organisationen inom ramen för förordningarna. MUCF granskade tidigare heller inte regelmässigt organisationernas enskilda aktiviteter, individuella uttalanden från företrädare eller medlemmar eller social media såsom Facebook och Twitter. Detta då uttalanden från enskilda företrädare inte nödvändigtvis är representativa för organisationen.

Som regel granskade myndigheten inte heller den lokala nivån hos de organisationer som ansökte om organisationsbidrag.

Demokratins idéer – nuvarande hållning

Hur MUCF tolkar begreppet att bedriva en demokratisk verksamhet har utvecklats sedan hösten 2016 då myndigheten beslutade att striktare tillämpa villkoret och införa ökade kontroller, både inför ansökan samt under projektiden eller verksamhetsåret. Den nya hållningen är mer restriktiv; det ska stå klart vid prövning och under pågående verksamhet att statsbidragen går till avsedda ändamål och att statsbidragen inte motverkar grundläggande samhällliga värderingar.

Bakgrunden till skärpningen är i korthet att det i några av de projekt och verksamheter som MUCF har finansierat har framkommit uppgifter om att det funnits brister när det gäller respekten för demokratiska rättigheter, bland annat jämställdhet och icke-diskriminering. Det handlade om brister som MUCF i tidigare handläggning inte hade uppmärksammat.

En praxisändring innebär en ny tillämpning och det innebär också att det inte på förhand går att göra en uttömmande lista på vad som anses strida mot demokratins idéer utan varje omständighet för prövas när myndigheten ställs inför frågan. MUCF har fått en del kritik för att myndigheten inte på förhand kommunicerade vad den nya tolkningen innebär, något som också har framkommit i samrådet MUCF har haft i detta uppdrag. MUCF har dock sammanfattat de beslut som MUCF har fattat med den mer restriktiva hållningen och har i den externa kommunikationen försökt att ge exempel på vad som anses vara i strid med demokratins idéer. På mucf.se listas bland annat

- I beslutade dokument (stadgar, årsmötesprotokoll, programförklaringar), på webbsidor kopplade till organisationen, i social media, ska det inte finnas skrivningar eller på annat sätt uttryckas sådant som strider mot gällande lagstiftning (exempelvis yttrande- eller tryckfrihetslagstiftningen, diskrimineringslagstiftning).

- Företrädare för organisationen ska respektera alla människors lika värde och inte uttrycka sig på ett sätt som nedvärderar eller hetsar mot olika grupper i samhället (grundat på kön, könsuppfattning eller identitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, etnicitet eller funktionsnedsättning).
- Inbjudna föreläsare ska respektera alla människors lika värde och inte uttrycka sig på ett sätt som nedvärderar eller hetsar mot olika grupper i samhället (grundat på kön, könsuppfattning eller identitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, etnicitet eller funktionsnedsättning).
- Den verksamhet som bedrivs ska inte verka exkluderande för människor grundat på kön, könsuppfattning eller identitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, etnicitet eller funktionsnedsättning om det inte finns godtagbara skäl.

Exempel på den nya, mer restriktiva tolkningen av demokratibegreppet är att MUCF hösten 2016 beslutade att avslå två ansökningar om organisationsstöd till barn- och ungdomsorganisationer då myndigheten bedömde att det inte stod klart att organisationerna bedrev en verksamhet som respekterade demokratins idéer. Sverigedemokratisk ungdom (MUCF dnr 1255/16) och Sveriges Unga Muslimer (MUCF dnr 1439/16) fick avslag på sina ansökningar om organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer för bidragsåret 2017 på grund av brister i demokrativillkoret. Även organisationen Sveriges Förenade Muslimer (MUCF dnr 0489/16) krävdes tillbaka på ett beviljat projektbidrag då det uppmärksammats att organisationen hade brister i demokratiskt hänseende. Det gällde uttalanden från företrädare för organisationen samt uttalanden från inbjudna föreläsare som bedömdes som oförenliga med demokratins idéer.

Ytterligare ett exempel där demokratifrågan prövades är i ärendet med Turkiska Riksförbundet (MUCF dnr 1295/15). En förtroendevald (vice ordförande) uttryckte sig grovt kränkande mot en annan etnisk grupp i ett offentligt sammanhang. MUCF bedömde att uttalandena var i strid med demokratins idéer. Det blev i ärendet avgörande hur organisationen hanterade situationen. I detta fall agerade organisationen kraftfullt och tog bland annat tydligt avstånd från uttalandena och vidtog åtgärder mot personen som fällde kommentarerna varför just detta uttalande inte medförde krav på återbetalning. Det fanns dock andra skäl till återbetalning och Turkiska Riksförbundet blev återbetalningsskyldig för statsbidraget.

MUCF har fått stöd för sin mer restriktiva tillämpning av demokratikriteriet i en dom från Förvaltningsrätten i Stockholm (mål nr 193-17, meddelad den 23 maj 2017). Målet rörde Sverigedemokratisk ungdoms (SDU) överklagande av MUCFs beslut att avslå deras ansökan om statsbidrag (MUCF dnr 1255/16). Domstolen anförde bland annat att statsbidrag är att se som en förmån som en organisation tilldelas förutsatt att grundläggande villkor är uppfyllda. Vidare skrev domstolen att *"[D]et är en grundläggande princip inom förvaltningsrätten att det är den som ansöker om en förmån som har att visa att förutsättningarna för bifall är uppfyllda"* (dom i mål nr 193-17, sid 5). Det innebär att om det finns frågetecken om villkoren i en förordning är uppfyllda får det ligga sökande organisation till last, i detta fall Sverigedemokratisk ungdom.

Myndighetens granskning inför beslut för de olika bidragsformerna

Rutiner och stöd

MUCF hanterar som ovan nämnt, ett stort antal olika förordningar. För att säkerställa en enhetlig tillämpning har MUCF tagit fram handläggarstöd, så kallade hjälptexter. Dessa hjälptexter innehåller information om hur och vad som ska granskas och provas gällande alla villkor i förordningarna, inklusive villkoren om demokratisk uppbyggnad och respekt för demokratins idéer. Utöver detta hålls också praxisdiskussioner, dels för samtliga förordningar, dels per stödform. Dessa diskussioner sker i handläggargrupper tillsammans med ansvarig chef och olika bedömningar diskuteras.

För de sökande organisationerna finns, utöver den information som finns på mucf.se, även stöd i MUCF:s elektroniska ansökningssystem. Det är i form av faktarutor om vad som avses med de olika kraven som ställs.

Liksom tidigare i prövningen av villkoret att en sökande organisation i sin verksamhet ska respektera demokratins idéer kontrollerar handläggaren att det i bland annat organisationens stadgar och verksamhetsberättelse inte finns brister i respekten för allas lika värde. Det handlar om att säkerställa att exempelvis någon grupp eller individ inte diskrimineras utifrån exempelvis funktionsvariation, religion eller könstillhörighet. Utöver den försäkran som organisationen gör, att de bedriver en verksamhet med respekt för demokratins idéer, får organisationerna numera beskriva om de har ifrågasatts ur demokratisk synvinkel under den senaste 3 åren (nytt från år 2017). MUCF granskar även att det i verksamhetsberättelsen inte finns något som visar att genomförda aktiviteter, organisationens företrädare eller inbjudna föreläsare, kan ifrågasättas utifrån grundläggande mänskliga rättigheter eller jämställdhet. MUCF har numer stöd för omvärldsbevakning i form av utökad mediebevakning av de organisationer som har beviljats stöd. Därför sker nu även omvärldsbevakning, om än begränsad, i exempelvis social media (nytt från år 2017).

Prövningen inför beslut

MUCF hanterar både projektbidrag (till verksamheter som är avgränsade i tid och aktiviteter) och organisationsbidrag (som lämnas till sökande organisations ordinarie och långsiktiga verksamhet). Demokratiprövningen ser likadan ut för de olika bidragstyperna. Det finns en "bas-prövning" som alla organisationer genomgår och den har utvecklats något sedan hösten 2016. Därtill kan myndigheten i vissa ärenden göra en mer omfattande prövning om det finns skäl till detta.

Basprövning

Den sökande organisationen har bevisbördan för att de i sin verksamhet respekterar demokratins idéer. Organisationen ska vid ansökan gå i god för att organisationen är demokratiskt uppbyggd och självständig och i sin verksamhet respekterar demokratins idéer inklusive jämställdhet och icke-diskriminering. Sökande organisation ska också lämna underlag som visar att dessa villkor är uppfyllda. Organisationens firmatecknare ska i ansökan bekräfta att de uppgifter som har lämnats är korrekta. Firmatecknaren ska också styrka sin identitet vid ansökan genom att ladda upp en kopia på godkänd id-handling (nytt från 2017).

- De sökande organisationerna ska ge in
- justerat årsmötesprotokoll,
  - aktuella stadgar,
  - justerat protokoll som visar på vem eller vilka som är firmatecknare, samt
  - verksamhetsberättelsen för det senast avslutade verksamhetsåret.

För organisationer som söker *organisationsbidrag* ska även organisationen ge in underlag som visar antal medlemmar och antal medlemsföreningar. Dessa ska ha granskats av en revisor. Därtill ska en ekonomisk redovisning med en revisionsberättelse lämnas in.

Sedan våren 2017 ställer MUCF en ny fråga i ansökningsformuläret. Sökande organisation ska besvara om det finns uppgifter om organisationen som kan ha betydelse för myndighetens bedömning av ansökan ur demokratihänseende.⁵ Bakgrunden till frågan är att myndigheten på detta sätt får in information direkt från organisationerna om det finns något som kan ha betydelse för prövningen. Organisationen får också möjlighet att direkt bemöta uppgifterna vilket effektiviserar handläggningen. Av de 365 ansökningar om projektbidrag som inkom (de bidrag som kunde sökas under våren 2017) uppgav åtta organisationer att det fanns uppgifter som organisationen bedömde hade betydelse för myndighetens bedömning utifrån demokratisk synpunkt (cirka 2 procent). Dessa uppgifter kände myndigheten till sedan tidigare.

Utöver granskningen av beslutade dokument granskas numera, i den omfattning som verksamheten tillåter, även nyhetsartiklar, blogguttalanden, social media och organisationernas verksamhet. Innan myndigheten har en upparbetad kunskap om de organisationer som ansöker om bidrag begränsas uppgifterna bakåt i tiden – myndigheten granskar uppgifter från de senaste 3 åren (nytt från 2017).

Gällande de organisationer som söker *organisationsbidrag* för första gången genomförs även en kontroll på lokal nivå, det vill säga av medlemsföreningarna. Då sker ett slumpmässigt urval av ett antal lokala medlemsföreningar där aktuella stadgar, verksamhetsberättelser och justerade årsmötesprotokoll begärs in och granskas. Detta har tidigare skett genom att ett fast antal föreningar väljs ut och granskas, oberoende av antal medlemsföreningar. Från och med i år kommer detta urval baseras på en procentsats av antalet medlemsföreningar (10%) dock minst fem föreningar granskas (nytt från 2017).

---

⁵ ”**Finns det uppgifter om er organisation eller medlemsorganisationer, ur demokratihänseende, som ni tror har betydelse för vår bedömning av ert ärende?**”

”Det kan exempelvis handla om att er organisation eller någon av era medlemsorganisationer ifrågasatts i debatt- eller nyhetsartiklar i etablerad dags- eller kvällspress utifrån demokratisk synvinkel under de 3 senaste åren. Det kan också handla om uppgifter från medlemmar i organisationen om brister utifrån demokratins idéer, däribland jämställdhet och förbud mot diskriminering.

Om Ja, beskriv vad det handlade om och hur ni ställer er till dessa uppgifter.”

Utökad granskning

Om det under handläggningen upptäcks eller att myndigheten på annat sätt uppmärksammas på brister i ansökan, som gör att demokrativillkoren kan ifrågasättas, kan en utökad granskning påbörjas i enlighet med myndighetens rutiner. Denna granskning är mer omfattande och kräver beslut av ansvarig chef. Myndigheten kan då begära in ytterligare underlag, ställa kompletterande frågor till organisationen eller granska andra dokument eller aktiviteter. Utredningen pågår till dess ärendet är tillräckligt utrett för att ett beslut ska kunna fattas. Om villkoren för bidraget inte bedöms vara uppfyllda ska ansökan avslås.

Fördjupad granskning

Vart tredje år genomför MUCF en *fördjupad granskning* av de organisationer som beviljats organisationsbidrag. Då granskas en särskild fråga. Den senaste granskningen genomfördes 2015 och då granskades riksförbundets demokrati på lokala nivå, det vill säga medlemsföreningars stadgar, verksamhetsberättelse och årsmötesprotokoll. Granskningen omfattade fem slumpvis utvalda medlemsföreningar i varje riksförbund. Nästa fördjupade granskning ska genomföras 2018. Myndigheten planerar att låta den fördjupade granskningen handla om verksamheterna respekterar demokratins idéer, icke-diskriminering och jämställdhet på central nivå.

Myndighetens granskning efter beslut

MUCF ska enligt uppdraget även redovisa vilken kontroll och uppföljning av organisationernas verksamhet myndigheten genomför efter beslut om utbetalning av bidrag för att bedöma om grund för återkrav kan föreligga.

Projektbidrag

Organisationer som har beviljats projektbidrag ska senast tre månader efter avslutad projekttid lämna en slutrapport som beskriver hur projektet har genomförts samt lämna en ekonomisk redovisning av hur bidraget har använts. Om bidraget överstiger fem prisbasbelopp ska granskningen vara genomförd av en auktoriserad revisor. Organisationen ska också redovisa om det finns några avvikelser från den ursprungliga projektplanen och budgeten.

Om det under projekttiden skulle behöva ske några revideringar av projekttid eller projekttid ska organisationen kontakta myndigheten och få en eventuell ändring eller förlängning godkänd. Om en organisation inte har genomfört de aktiviteter som var planerade eller om det framkommer brister i projektet som exempelvis är kopplade till demokrativillkoren kan myndigheten, när som helst, påbörja en utredning. Vid behov kan då MUCF begära tillbaka hela eller delar av bidraget. Om det finns misstanke om brott kan myndigheten också göra en polisanmälan.

Om en organisation ansöker om nya projektmedel innan tidigare projekt har avslutats och redovisats, ska organisationen lämna en delredovisning av pågående projekt (nytt från 2017). Detta för att myndigheten ska få en bild av om det pågående projektet framskrider enligt plan och om det finns skäl att bevilja organisationen nya bidrag. Om det i delredovisningen finns brister i det pågående projektet påverkar det organisationens möjlighet att få ytterligare bidrag innan det pågående projektet har avslutats.

Organisationsbidrag

För organisationer som beviljats organisationsbidrag sker en årlig uppföljning när de ska redovisa bidraget i samband med en ny ansökan. Om det skett förändringar under året, exempelvis att stadgarna har reviderats, sker en ny fullständig prövning. Om det finns frågetecken kring exempelvis medlemsantalet sker också en ytterligare granskning av ansökan (nytt 2017). Det kan handla om att medlemsantalet har förändrats mycket från föregående år eller att exakt samma medlemsantal rapporterats in som föregående år. Numera sker en prövning om verksamheten är förenlig med demokratins idéer varje år (nytt från 2017).

Utökad granskning – ärende om återbetalning

MUCF initierar, när sådant behov bedöms föreligga, ärende om återbetalning. Då följs särskilda rutiner (bilaga 2). En förutsättning för att inleda en sådan granskning är att uppgifterna är relevanta för myndighetens bidrag och inte avser alltför lång tid tillbaka, som regel två år. I granskningen har myndigheten möjlighet att begära in mer underlag eller granska det som anses nödvändigt för att kunna göra bedömningen i ärendet. Myndigheten får i varje enskilt ärende ta ställning till hur omfattande den granskningen behöver vara. Där ingår också att avgränsa vad som behöver begäras in och utredas eller granskas. I något fall har MUCF anlitat extern kompetens i form av revisorer för att granska ekonomin.

Myndigheten kan som en konsekvens av utredningen besluta att inte vidta någon åtgärd eller att kräva tillbaka hela eller delar av bidraget. För att markera att ett visst uppträdande inte är förenligt med kravet på att respektera demokratins idéer kan myndigheten också ställa vissa krav på officiellt avståndstagande från ett uttalande, en utslutning med mera. Myndigheten kan också om det finns skäl för detta göra en polisanmälan.

I de rutiner för att hantera eventuella åtgärder som myndigheten nu har tagit fram finns även möjlighet att sammankalla en särskild grupp för granskning. Sammansättningen av gruppen, dess mandat och kompetens, anpassas till situationen och de uppgifter som ska utredas. Generaldirektören fattar beslut om att sammankalla gruppen och i sådana ärenden ska beslut fattas inom två veckor.

Andra åtgärder

MUCF fortsätter att se över samtliga rutiner för bidragsgivningen för att förbättra prövningen.

En avgörande komponent för kvalitet i statsbidrag till både projekt- och organisationsstöd är att MUCF bättre lär känna de sökande organisationerna. MUCF behöver därför öka antalet projekt- och organisationsbesök utifrån de förutsättningar som myndigheten har.

MUCF har vidare upparbetat kontakter med andra myndigheter såsom Nämnden för statligt stöd till trossamfunden (SST), Diskrimineringsombudsmannen (DO), polismyndigheter, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och kommunala aktörer i syfte att få bättre kunskap kring dessa komplicerade frågor. MUCF kan använda sig av dessa myndigheters kompetens och överväger även att sammankalla en referensgrupp för just demokratiprövningen.

Vid en nätverksträff med generaldirektörer för ett antal olika myndigheter framkom att det finns ett intresse för och behov av myndighetsgemensamma träffar kring flera bidragsrelaterade frågor, bland annat demokratikriteriet. MUCF kunskap utifrån tillämpning av demokratikriteriet efterfrågas också av andra bidragsgivande myndigheter då MUCF verkar ha kommit längst i prövningen av demokratifrågan.

Civilsamhällets synpunkter

Enligt regeringsuppdraget bör också civilsamhällets organisationers perspektiv inhämtas när det bedöms som relevant. För att få en god bredd på representationen i en samrådsgrupp, kontaktades några paraplyorganisationer för organisationer som bland andra företräder kvinnor, barn och ungdomar, muslimska föreningar och etniska organisationer. Dessa ombads att utse högst två företrädare vardera. Organisationerna har själva bestämt vilka representanter som ska delta i samrådsgruppen.

Följande paraplyorganisationer utsåg representanter som deltog vid det ena samrådet eller vid båda samråden: Förenade islamiska föreningar i Sverige (FIFS), Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS), Sveriges antidiskrimineringsbyråer (SADB) och Sveriges ungdomsorganisationer (LSU). Dessutom deltog representanter för organisationerna Tjejers rätt i samhället (TRIS), Muslimska kvinnors nätverk (MKN) och Varken hora eller kuvad (VHEK).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor genomförde därefter två samrådsmöten för att diskutera hur demokrativillkoren prövas och tillämpas i dag och för att ta del av organisationernas förslag framåt. Deltagande organisationer ombads därefter också lämna sina synpunkter skriftligen utifrån ett antal frågor som finns redovisade i bilaga 1. Det här kapitlet sammanfattar de synpunkter och förslag som framfördes under mötena och, efter interna remissrundor, skriftligen till myndigheten.

SIOS, SADB och LSU inkom också senare med skriftliga svar på diskussionsfrågorna efter att ha inhämtat synpunkter från sina medlemsorganisationer. Nedan följer en sammanfattning av synpunkterna och förslagen.

Civilsamhällets synpunkter och förslag

Det här kapitlet sammanfattar de synpunkter och förslag som framfördes under samrådsmötena och, efter interna remissrundor, skriftligen till myndigheten.

Den gemensamma uppfattning av de organisationer som deltog i samrådet var att de underlag som myndigheten begär in i dag anses vara både relevanta och nödvändiga för att göra en bedömning av om organisationen möter villkor om en demokratisk uppbyggnad och att organisationen i sin verksamhet respekterar demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering. I regel anses de också tillräckliga, varför de flesta svarande inte anser att kontrollen bör utökas. SADB och SIOS framhåller att det redan i dag krävs omfattande administration för att ansöka om bidrag, vilket måste ställas i relation till det stöd organisationerna kan beviljas och därefter lägga på just administration.

En majoritet ställer sig alltså kritiska till att myndigheten skulle begära in ytterligare dokument, till exempel beslutade policyer och rutiner. Orsaken är dels för att organisationerna har olika förutsättningar att arbeta fram sådana dokument, dels för att de inte nödvändigtvis speglar det faktiska arbetet. Om MUCF önskar fördjupa kontrollen föreslås i stället att myndigheten gör stickprovskontroller, slumpmässigt eller där det finns misstanke om brister eller oegentligheter. Ett par av LSU:s medlemsorganisationer föreslog att myndigheten också granskar utåtriktad kommunikation, till exempel nyhetsbrev, olika inbjudningar och organisationernas hemsidor.

Det absolut viktigaste anses vara att myndigheten är transparent och förutsägbar i sin bedömning – att den är rättssäker. Exempelvis diskuterades att myndigheten skulle kunna ställa en fråga till de organisationer som ansöker om organisationsbidrag om hur de arbetar för att främja demokratins idéer, inklusive arbete för jämställdhet och mot diskriminering. Då vore det av yttersta vikt att myndigheten är tydlig med vad som förväntas av bidragssökande organisationer.

Det måste stå klart om det är ett krav att de (oavsett stödform) också aktivt ska *verka för* mångfald, mot rasism eller för jämställdhet. Myndigheten behöver också vara tydlig med vad som i så fall räknas som minsta acceptabla nivå på detta arbete och vad eventuella brister kan få för konsekvenser.

Den fråga myndigheten nyligen lade till i ansökningsformulären (fotnot 5) anses misstänkliggöra organisationerna och därmed vara olyckligt formulerad. På samråden med organisationerna efterfrågades mer av dialog mellan myndigheten och bidragsmottagarna för att relationen ska kunna präglas av ömsesidigt förtroende och tillit till varandra.

Åtgärder framåt

Statsbidragen till ideella organisationer, stiftelser med flera är en förutsättning för att civilsamhället ska kunna verka för ett demokratiskt och öppet samhälle. Civilsamhällets organisationer har en viktig roll att fylla i demokratin, exempelvis som röstbärare, utbildningsplattform och opinionsbildare. I det samhälle som under senare tid har blivit mer globaliserat och i delar polariserat finns det anledning att på nytt se över förutsättningarna för att skattefinansierade verksamheter fortsatt ska få verka för att stärka mänskliga rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering. För att förtroendet för den statliga bidragsfördelningen till olika mottagare ska vara fortsatt högt behöver myndigheten se över vilka åtgärder som på olika sätt kan stärka detta.

Demokratiprovningen är, som tidigare nämnts, komplicerad och MUCF har tidigare lyft frågans komplexitet. Det är av yttersta vikt att myndighetens handläggning är korrekt, transparent och rättssäker. MUCF har som utgångspunkt i den nya hållningen att det inte är en rättighet att beviljas statsbidrag och att det därför går att göra begränsningar i vilka organisationer som kan beviljas statsbidrag. Att nekans ett statsbidrag är heller inte någon inskränkning i föreningsfriheten även om myndigheten känner till att den statliga finansieringen för många organisationer är avgörande för många organisationers livkraftighet.

MUCF har identifierat och inlett ett utvecklingsarbete för att förbättra handläggningen kopplat till bland annat demokratiprovningen. Det handlar om att myndigheten granskar mer och ställer högre krav. En utmaning gällande demokratiprovningen är att vad som anses ligga inom demokratins idéer är bedömningar som, liksom annan praxis, kan komma att ändras över tid i takt med samhällsutvecklingen. Det har också blivit tydligt i den senaste tidens mediala debatt att olika politiska uppfattningar har olika syn på vilka verksamheter som staten ska stötta och att det finns olika uppfattning vilken effekt statsbidragen ska och kan ge i samhället. Att statsbidragen inte ska gå till olagligheter eller stötta extrema rörelser, rasism, främlingsfientlighet och diskriminering råder det konsensus om. Vissa bedömningar handlar om rättighetskonflikter och ibland kan svårigheten ligga i vem som har rätt att göra bedömningen om en verksamhet är extrem eller inte. MUCF bedömer i nuläget att myndigheten behöver ta ställning till dessa svåra frågor i takt med att de uppstår i myndighetens handläggning.

Den praxisändring MUCF nu gjort avseende vad som anses vara att bedriva en verksamhet som respekterar demokratins idéer innebär att MUCF gör striktare tolkningar av demokratins idéer. Den nya praxisen kommer att utkristallisera sig över tid.

MUCF ser att det finns behov av att i vissa delar av bidragsprocessen utöka kontrollen av sökande organisationer. Bland annat innebär det att utveckla arbetet med frågor och underlag som visar att demokrativillkoren är uppfyllda och som organisationerna ska besvara och komma in med vid ansökan om statsbidrag. Det finns också behov av att utveckla arbetet internt på myndigheten. Det handlar exempelvis om att fortsätta att tydliggöra myndighetens tillämpning, att öka kunskapsnivån och ge handläggare stöd och personella förutsättningar för att fatta välgrundade beslut. Myndighetens personal och deras kompetens är viktiga faktorer för att handläggningen ska vara rättssäker, transparent och av hög kvalitet.

MUCF behöver även fortsättningsvis vara transparenta i handläggningen. Inför ansökningsomgången av organisationsstöd 2017 har MUCF anordnat träffar och bjudit in de organisationer som ansökte under 2016. Bakgrunden var att förklara vilka överväganden MUCF gör i handläggningen, bland annat kopplat till demokratikriteriet.

I de förordningar som reglerar bidragen ligger tyngdpunkten på granskningen *inför* beslut då det regleras att bidrag endast får lämnas till organisationer som uppfyller villkoren. Fokus ska därför fortsatt ligga på att prövningen ska ske vid ansökan. Det finns även behov av att förstärka kontroll och uppföljning under löpande projekttid eller verksamhetsår.

Trots att det är en mycket liten del av organisationerna som kan ifrågasättas ur demokratisk synvinkel bedömer MUCF skärpningen i tillämpningen av demokratikriteriet som nödvändig då statsbidragen handlar om att förvalta, utöver skattemedel, även allmänhetens förtroende.

Vad har MUCF gjort och vad återstår?

Nedan följer de åtgärder som myndigheten har vidtagit eller har för avsikt att vidta för att prövningen av demokrativillkoren ska bli mer rättssäker, tydlig och långsiktig, både för myndigheten internt och för sökande organisationer.

Åtgärd	Klart
Genomgång av samtliga befintliga processer <ul style="list-style-type: none"> - Förtydligande av rutiner för handläggning vid oegentligheter och andra uppgifter som har betydelse för bidragsgivningen, - Modell för prioritering av projektbesök - Utvärdera om möjligt att ställa krav på att organisationerna bedriver ett främjande arbete i demokratihänseende 	November 2017 Juli 2017 September 2017 Oktober 2017
Rutin för förbättrad omvärldsbevakning, inklusive att utreda att ta referenser på nya organisationer	Oktober 2017
Rutiner för samverkan med andra myndigheter; SST, polisen, kommuner, DO	September 2017
Inrättande av en särskild grupp för granskning	Juli 2017
Referensgrupp per stödform med interna och externa experter	Januari 2018
Påbörja arbetet med föreskrifter och allmänna råd	November 2017, slutförs våren 2018
Två handläggare per ärende	Januari 2018

Sammanfattning av redan genomförda förändringar i handläggningen

- Snävare tillämpning av demokratikriteriet.
- Korrekt placering av bevisbördan – vid ansökan är det organisationen som ska visa att de uppfyller kraven,
- Förbättrade kontroller avseende demokratisk verksamhet – utöver beslutade dokument sker även en bredare omvärldsanalys av vad som skrivs exempelvis i sociala media och nyhetskanaler,
- Tydligare krav att organisationerna själva ska beskriva om de ifrågasatts ur demokratisk synpunkt,
- Id-kontroll av firmatecknare vid ansökan,
- Upparbetade kontakter med andra myndigheter såsom SST, DO, MSB och polismyndigheter,
- Prioritering av organisations- och projektbesök,
- Prioritering av granskning och bedömning av slutrapporter,
- ”Specialisering” och kontinuitet för handläggarna i fråga om vilka stödformer man jobbar med.

MUCF har, utifrån befintliga resurser, påbörjat arbetet med att se över behov och förutsättningar för bidragsgivningen och har genomfört vissa förändringar som nämnts tidigare. Utöver detta finns det behov av att fortsatt utveckla handläggningen. Föreslagen tidsplan är att arbetet ska fortsätta under hösten 2017 och vara genomfört senast december 2018. Den omedelbara konsekvensen för detta är att bidragsprocessen kommer att fördyras.

Under våren 2017 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att genomföra en myndighetsanalys av MUCF, däribland myndighetens bidragsgivning. Resultatet av denna analys kommer förstås också att omhändertas och användas som stöd i arbetet framåt.

Slutsats

MUCF konstaterar att det finns ett behov av att fortsätta utveckla myndighetens arbete med att internt stärka och öka kompetensen för de svåra frågor och bedömningar som handläggare möter under bidragshandläggningen. Tydligare riktlinjer och stöd i kombination med kontinuerliga diskussioner internt är en förutsättning för att fatta rättssäkra och tydliga beslut.

De personella resurser som myndigheten har i dagsläget behöver förstärkas för att bidragshandläggarna ska få den tid som behövs för att göra bra bedömningar. Här ingår också behov av ökade resurser för att genomföra projekt- och verksamhetsbesök. En utökad kontroll och granskning behöver balanseras mot den administrativa börda som många organisationer upplever redan i dag.

Dialogen med sökande organisationer mellan bidragsomgångarna och kommunikationen externt om bidragsvillkoren behöver också bli bättre. Det ska inte finnas några oklarheter kring villkoren för de olika bidragen, vad som ska lämnas i samband med en ansökan eller hur myndigheten prövar och tillämpar bidragsvillkoren. Statsbidragen är en viktig förutsättning för det civila samhällets existens och som demokratibärare. MUCF bedömer att de förslag som lämnats skapar bättre förutsättningar för att fortsatt vara det.

Referenser

SFS 2002: 989 *Förordning (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering*

SFS 2005:1089 *Förordning (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering*

SFS 2006:390 *Förordning (2006:390) om statsbidrag till jämställdhetsprojekt*

SFS 2008:62 *Förordning (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans*

SFS 2008:63 *Förordning (2008:63) om statsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund*

SFS 2008:349 *Förordning (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck*

SFS 2011:65 *Förordning (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer*

SFS 2011:1508 *Förordning (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin*

SFS 2015:565 *Förordning (2015:565) om statsbidrag till verksamhet för demokratisk delaktighet genom lokala resurscenter*

SFS 2016:840 *Förordning (2016:840) om statsbidrag till hälsofrämjande insatser riktade till romer*

Regeringens proposition 2009/10:55 *En politik för det civila samhället*

SOU 2016:87 *Bättre skydd mot diskriminering*

Förvaltningsrätten i Stockholm. mål nr 193-17, meddelad den 23 maj 2017

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällespolitik (2012) *Orden, praktiken och verkligheten*

Bilaga 1: Diskussionsfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) bad civilsamhällesrepresentanter fundera kring följande frågor, både inför och efter det andra samrådsmötet.

Vilka underlag är relevanta och nödvändiga att lämna vid en ansökan för att myndigheten ska kunna pröva demokrativillkoren?

Det kan handla om protokoll, hemsidor eller andra medier eller underlag.

Vilka krav kan och ska ställas på att en sökande organisation har upparbetade och beslutade rutiner/policyer för hur man arbetar med demokratins idéer, för jämställdhet och mot diskriminering?

– Om krav kan och ska ställas, bör rutiner/policyer begäras in vid en ansökan om bidrag eller endast vid eventuell särskild granskning vid misstanke om brister eller oegentligheter?

Vilka kontroller är relevanta och nödvändiga att genomföra under ett verksamhetsår (organisationsbidrag) eller under projektiden (projektbidrag)?

Vilka kontroller är relevanta och nödvändiga att genomföra efter avslutat verksamhets-/bidragsår eller projekt?

– Vilka underlag bedömer ni behövs för att kunna få en rättvisande och bra bild av det som genomförts under perioden?

Är det något som ni upplever saknas i myndighetens prövning och kontroll för att bidragsgivningen ska vara rättssäker, transparent och tydlig?

Här kan ni tänka er hela bidragshandläggningen, från information inför ansökan till dess att redovisningen är klar och godkänd.

Bilaga 2: Rutin för hantering av oegentligheter och särskild granskning

Vad ska vi utreda?

Alla ärenden ska under handläggning kontrolleras så att MUCF kan bedöma om kriterierna för bidrag uppfylls. Handläggaren bedömer, vid behov med stöd av projektledare eller avdelningschef, vilka kontroller som behöver göras och vilket underlag som behöver tas in.

Vilka uppgifter har betydelse?

Alla uppgifter som kommer till vår kännedom som kan ha betydelse för en organisations möjlighet att få statsbidrag ska utredas. Det gäller oavsett hur vi fått del av uppgifterna. Uppgifterna kan komma via tips från allmänhet, från organisationen själv eller från massmedia.

Ibland får myndigheten in uppgifter om oegentligheter eller att en organisation agerar på ett sätt som kan strida mot demokratikriteriet i ärenden där det inte finns en öppen ansökan. Som huvudregel gäller att vi bör enbart utreda en organisation som har ett pågående projekt eller organisationsstöd hos oss. Uppgifter som kommer in om en organisation som inte längre får stöd ska alltså som huvudregel inte utredas. Uppgifter om oegentligheter eller andra uppgifter som har betydelse för bidragsgivningen kan komma in till myndigheten i form av tips per mail, i möten eller per telefon. Får vi in uppgifter per telefon eller möte kan uppgiftslämnaren uppmanas att komma in med uppgifterna skriftligen, annars ska uppgifterna dokumenteras i en tjänsteanteckning. Mall för tjänsteanteckning finns här [[länk till mall för tjänsteanteckning](#)].

Tjänsteanteckningen ska dateras och undertecknas. Uppgifter kan också upptäckas i myndighetens omvärldsbevakning eller komma till oss via massmedia.

Det är viktigt att notera att det visserligen går att lämna uppgifter till MUCF anonymt, men alla uppgifter som lämnas till oss ska dokumenteras. En uppgiftslämnare ska informeras om följande:

Anonyma uppgifter blir som regel svårare att utreda.

Det finns inget "off the record" – att lämna uppgifter till en tjänsteman på MUCF innebär att uppgifterna dokumenteras och blir därmed allmän handling.

När uppgifterna är dokumenterade ska ställning tas till om uppgifterna får betydelse för bidragsgivningen och vilka åtgärder myndigheten ska vidta.

Vad är oegentligheter?

Exempel på oegentligheter:

- att bidrag medvetet har använts för annat syfte och ändamål än vad det beviljats för,
- att de uppgifter som legat till grund för ansökan har varit oriktiga, eller
- att det finns annan misstanke om oegentligheter, exempelvis att företrädare för organisationen har begått någon brottslig handling och att det har fått konsekvenser för bidraget.

Vilka andra uppgifter kan ha betydelse?

Ibland får myndigheten kännedom om uppgifter som kan påverka en organisations möjligheter att erhålla statsbidrag. Om det inte rör sig om oegentligheter rör det med största sannolikhet uppgifter som innebär att det råder tveksamheter kring om en organisation uppfyller förordningarnas krav på att bedriva en verksamhet som respekterar demokratins idéer/inte i sin verksamhet strider mot demokratins idéer. Med agerande som kan strida mot demokratikriteriet avses exempelvis;

- uttalanden från företrädare eller anlitade föreläsare som inte är förenligt med demokratikriteriet. Det kan röra sig om uttalanden om andra grupper i samhället, andra religioner, kvinnor, HBTQ-personer och på ett sådant sätt att dessa grupper hånas eller hetsas mot.
- könsuppdelade aktiviteter som inte har någon godtagbar förklaring,
- av organisationen sanktionerade kopplingar till organisationer som verkar odemokratiskt. Det kan röra extrema rörelser i Sverige men kan även innebära rörelser i andra länder.

Hur granskningen går till

Hur får vi del av uppgifter?

Uppgifter om oegentligheter eller andra uppgifter som har betydelse för bidragsgivningen kan komma in till myndigheten i form av tips per mail, möte eller telefon. Kommer uppgifter per telefon eller möte kan uppgiftslämnaren uppmanas att komma in med uppgifterna skriftligen, annars ska uppgifterna dokumenteras i en tjänsteanteckning, se mer ovan i avsnitt 2.1.

Diarieföring

Alla uppgifter om oegentligheter eller uppgifter som av andra skäl har betydelse för bidragsgivningen ska diarieföras. Finns inget öppet ärende ska ett *ärende om återbetalning av statsbidrag* öppnas.

Vem prövar?

Handläggningen av eventuella återbetalningar genomförs av särskilt utpekade personer. Vem/vilka detta är framgår av arbetsfördelningen för ASS. Gäller uppgifterna en organisation som beviljats medel inom Erasmus+ följs kommissionens regler för utredning.

Hur utreder vi?

När uppgifter inkommer ska MUCF göra en bedömning enligt följande:

- Rör uppgifterna en organisation som fått bidrag från MUCF under något av de senaste två åren?
- uppgifterna ligger inte alltför långt tillbaka i tiden (som huvudregel inte mer än två år tillbaka), och
- uppgifterna antas kunna få konsekvens för tidigare eller framtida bidragsbeslut,
- eller att det av annan anledning framstår som angeläget att utreda uppgifterna.

Beslut på befintligt underlag

Bedöms efter en första granskning att de uppgifter som inkommit inte få någon betydelse på bidragsgivningen ska ärendet avslutas utan åtgärd.

Ärendet avslutas med ett beslut att ingen åtgärd vidtas, ärendet avslutas. Beslut fattas av avdelningschefen. Länk till ett sådant exempelbeslut finns här [länk till mall].

Om bedömningen görs att uppgifterna kan påverka bidraget ska ärendet utredas ytterligare. Detta kan göras antingen i ett rent skriftligt förfarande eller genom skriftligt och muntligt förfarande.

Skriftligt förfarande

Den aktuella organisationen får i ett första steg möjlighet att bemöta misstankar som riktas mot den och redogöra för sin hållning i frågan. Relevanta frågor skickas i form av ett föreläggande enligt mall. Föreläggande ska skickas till organisationens styrelse, (ordförande och minst ytterligare en ledamot i styrelsen) samt registrator i kopia och diarieförs i ärendet om återbetalning/grundärendet. Sista datum för att bemöta uppgifterna ska anges i utskicket. I föreläggandet anges också att uteblivet yttrande inte hindrar att ärendet avgörs i sak. Det ska också anges att prövningen kan innebära att organisationen kan bli återbetalningsskyldig av hela eller delar av beloppet. Om organisationen inte kommer in med svar skickas en påminnelse. Om organisationen fortfarande inte har svarat prövas uppgifterna i befintligt skick.

När svaret inkommit görs en bedömning om svaren från organisationen. Handlar det om svåra bedömningsfrågor kan även juridiskt eller ekonomiskt stöd anlitas från stabsavdelningen.

Härefter tar handläggaren ställning till om ytterligare underlag ska begäras in eller om myndigheten på annat sätt behöver få in ett bättre underlag för bedömningen (t.ex. möte med organisationen eller att anlita extern revisor som granskar ekonomi). Oavsett åtgärd är det viktigt dessa dokumenteras och diarieförs.

I det beslut som meddelas ska myndigheten redogöra för sitt beslut och på vilka grunder beslutet har fattats. De rutiner som myndigheten har för återbetalning tillämpas även här och redovisas i beslutet. Namn på vem som varit föredragande och vem som fattat beslut ska finnas med. Beslutet skickas av ansvarig handläggare till organisationen samt registrator.

Om beslutet berör bidrag inom ramen för programmet Erasmus+ ska även EU-kommissionen meddelas. Det sker av ansvarig handläggare.

Muntligt förfarande

Ibland krävs att utredningen kompletteras muntligen. Detta kan ske per telefon, möte eller besök hos organisationen. Vid allvarigare misstanke om oegentligheter bör besök genomföras. Besöken kan vara antingen anmälda eller oanmälda. Besöken ska dokumenteras och bedömas enligt checklista.

Beslut

Har uppgifter utretts inom ramen för en ansökan om statsbidrag ska bedömningen framgå av bidragsbeslutet, oavsett vad bedömningen landar i. Det ska framgå av beslutet om en fördjupad utredning på något sätt har genomförts, oavsett om beslutet är att ansökan bifalles eller avslås.

Alla ärenden om återbetalning av statsbidrag ska avslutas med ett beslut. Bedömningen kan landa i att myndigheten anser att utredningen ger vid handen att återbetalning ska ske, helt eller delvis. Mallar för detta finns här [mall för beslut vid oegentligheter]. Bedömningen kan också landa i att ingen ytterligare åtgärd vidtas.

Polisanmälan

Vid misstanke om brott ska myndigheten göra en polisanmälan. Detta görs av stabsjuristen.

Hur lång tid får utredningen ta?

Ett ärende om oegentligheter ska utredas skyndsamt. Detta innebär att beslut ska fattas **inom 8 veckor** från det att myndigheten öppnade ett ärende om återbetalning.

Särskild grupp för granskning

Inom MUCF ska finnas en särskild grupp för granskning. Den ska sammankallas vid behov och vid särskilt angelägna fall. Det kan röra sig om allvarliga misstankar eller stor massmedial uppmärksamhet kring en organisation, en särskild fråga eller om det funnits misstankar om oegentligheter mot en organisation under lång tid. Myndigheten behöver i dessa lägen agera skyndsamt och kraftfullt. Gruppen sammansätts av den kompetens som behövs för den specifika granskningen. Det kan vara funktioner hos staben i form av ekonomiskt kunnig personal.

Vem fattar beslut om särskild granskning?

Handläggaren som tar emot uppgifter som bedöms som särskilt angelägna ansvarar för att uppgifterna föredras för avdelningschef ASS. Vid särskilt angelägna fall informeras generaldirektören. Det är avdelningschef ASS som avgör om ärendet ska utredas av särskild grupp för granskning. Beslutet i ärendet fattas av avdelningschef ASS.

Ärendet ska utredas skyndsamt

Ska ärendet behandlas av en grupp för särskild granskning ska hanteringen ske mycket skyndsamt. Beslut i ärendet ska fattas **senast två veckor** från det att ärendet initieras.

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2017

ISSN 1651-2855 ISBN 978-91-88455-37-6

projektledare **Lena Hallberg**
språkgranskning **Ingrid Bohlin**
omslag **Christián Serrano**

distribution **MUCF, Box 17801, 118 94 Stockholm**
webbplats **www.mucf.se**
e-post **info@mucf.se**
tfn **08-566 219 00**

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällesfrågor